

Kommunal- og distriktsdepartementet

Leveres elektronisk

Høring – «Bostøtten – opprydning og forankring» - rapport fra ekspertgruppe

Forbrukerorganisasjonen Huseierne representerer vanlige boligeiere over hele landet. Vi har 260.000 medlemmer som utgjør ca. 10 prosent av alle landets husholdninger. Huseierne jobber for at flest mulig kan eie sitt eget hjem og verner om den norske boligmodellen.

Huseierne har deltatt i ekspertgruppens referansegruppe.

Vi er en partner i Bostøttealliansen som har som formål å sette lys på bostøtteordningen og utforme alternative løsninger for dagens ordning. Vi viser til Bostøttealliansens høringsvar.

Bostøttens omfang er redusert de siste 10 årene. Det er færre som får bostøtte, og de som får, får mindre.

Mandatet til ekspertgruppen har vært å evaluere dagens bostøtteordning og foreslå innretningen på den fremtidige bostøtteordningen, samt å legge frem minst ett provenynøytralt alternativ.

Huseierne mener oppsummert dette om rapporten fra ekspertgruppen:

- *Det er riktig at strømutfgiftene inngår i bostøtteberegningen. Vi støtter at det innføres et sjablongbeløp for rimelige strømutfgifter i bostøtten.*
- *Huseierne mener at boutgiftstaket i bostøtteordningen er for lavt og at det må justeres slik at det står bedre i forhold til utvikling i reelle bokostnader. Huseierne støtter ekspertgruppens anbefalinger.*
- *Huseierne mener egenandelen bør ta utgangspunkt i kostnader til livsopphold. Vi støtter ekspertgruppens vurdering og anbefaling.*
- *Ekspertgruppens vurdering er at dekningsgradens størrelse på 73,7 prosent kan virke vilkårlig og bidra til at bostøtteordningen fremstår som unødvendig komplisert og vanskelig å forstå. Huseierne støtter denne vurderingen.*
- *Vi i Huseierne mener det er viktig at flest mulig skal eie sin egen bolig fordi eierskapet gir trygge rammer rundt livene våre og forsterker gode bomiljøer. Huseierne støtter det å knytte bostøtten og startlån bedre sammen, slik at flere får muligheten til å eie egen bolig.*

Boutgifter

Bokostnadsindeksen viser at bokostnadene skyter i været¹. Strømkostnaden er en av de største kostnadene ved det å bo. Likevel inngår utgifter til strøm i utgangspunktet ikke i grunnlaget for beregning av bostøtte. For dem som har slike utgifter som en del av husleien,

¹ <https://www.huseierne.no/globalassets/rapporter/2021/r17-2021-bokostnadsindeksen-for-norske-husholdninger---enebolig.pdf>

blir de allikevel regnet med. Pensjonister får et særskilt tillegg som følge av at en tidligere ordning der utgifter til oppvarming inngikk, ble samordnet med bostøtten. Stortinget har systematisk gitt ekstra bostøtte når strømprisene har vært ekstraordinært høye.

Ekspertgruppen mener dagens ordning innebærer dels forskjellsbehandling og dels en ad hoc-preget tilnærming til behandlingen av strømutfgifter.

Ekspertgruppen anbefaler at strømstøtten til bostøttemottakere bør være forutsigbar, både for mottakerne og forvaltningen. I tillegg anbefaler ekspertgruppen at den bør være enkel å administrere. Ekspertgruppen mener at ordningen bør balansere målet om å kompensere husstander med lave inntekter for høye strømutfgifter, og det miljømessige målet om å holde strømforbruket nede på en god måte.

Ekspertgruppen anbefaler å innføre sjablongbeløp for strøm som automatisk legges til beregningen av bostøtte. Ekspertgruppen skriver: «Sjablongbeløpet kan bestemmes ut fra en vurdering av hva som må anses som rimelige strømutfgifter for ulike typer boliger i ulike geografiske områder. Det kan eventuelt innføres et fribeløp eller minstesats, som gjør at sjablongbeløpet bare utbetales når strømprisene er særlig høye. Dersom man lar strømutfgifter inngå i bostøtteberegningen på lik linje med andre boutgifter, vil man kunne fjerne det særskilte tillegget for pensjonister. Dette vil innebære en forenkling av regelverket, og det vil gi likebehandling av alle bostøttemottakere.»

Huseierne mener det er riktig at strømutfgiftene inngår i bostøtteberegningen på lik linje med andre boutgifter. Bokostnadsindeksen viser at strøm er blant de høyeste bokostnadene. Huseierne støtter at det innføres et sjablongbeløp for rimelige strømutfgifter i bostøtten.

Boutgiftstak

Husstander som har boutgifter over boutgiftstaket, får ikke bostøtte for den delen som overstiger taket. Boutgiftstaket varierer med antall medlemmer i husstanden og bosted. Størrelsen på takene er nedfelt med eksakte beløp i bostøtteforskriften. Boutgiftstakene har siden 2012 økt mindre enn leieprisene i samme periode.

Ekspertgruppen anbefaler at størrelsene på boutgiftstakene gjennomgås på ny. Ekspertgruppen anbefaler at det utvikles satser for boutgiftstakene som er fundert i grunnleggende prinsipper for «rimelige boutgifter» og løpende statistikk, og som bedre enn i dag avspeiler de faktiske boutgiftene i hele landet. Ekspertgruppen mener Statistisk sentralbyrås leiemarkedsundersøkelse bør være en sentral kilde i dette arbeidet

Huseierne mener at boutgiftstaket i bostøtteordningen er for lavt og at det må justeres slik at det står bedre i forhold til utvikling i reelle bokostnader. Huseierne støtter ekspertgruppens anbefalinger.

Egenandel

Egenandelen gjør bostøtteordningen til en behovsprøvd ordning ved at den øker med inntekten. Hvor stor egenandelen skal være, er et spørsmål om hvor stor andel av inntekten som det anses som rimelig at en husstand selv må bruke på boligkonsum.

I ekspertgruppens anbefaling står det: «Egenandelen i bostøtteordningen beregnes i dag etter en komplisert formel, der det er vanskelig å se begrunnelsen for flere av de sentrale parametrene.»

Ekspertgruppen mener at det kan argumenteres for at egenandelen, og dermed også bostøtteordningen, i større grad bør ta høyde for hva mottakerne sitter igjen med til å dekke et forsvarlig livsopphold. Dersom bostøtten knyttes direkte til utgifter til livsopphold, kan den bidra til at husstander med lav inntekt har tilstrekkelig midler til både å dekke et forsvarlig livsopphold og boutgifter.

Ekspertgruppens vurdering er at en egenandel som knyttes til livsopphold, kan beregnes som differansen mellom mottakernes inntekt og det man anser som et rimelig og forsvarlig livsopphold. Fordi mange av bostøttemottakerne også mottar sosialhjelp (økonomisk stønad til livsopphold), kan et utgangspunkt være å legge statens livsoppholdssatser til grunn.

Ekspertgruppen mener også at en egenandel som beregnes på denne måten, vil innebære en forenkling sammenlignet med måten egenandelen beregnes på i dag. Den blir lettere å forstå for mottakere, samtidig som det vil gjøre det lettere å etterprøve bostøtten, altså at mottakere selv kan sjekke om de faktisk har fått rett støtte.

Ekspertgruppen anbefaler en mulig løsning om at egenandelen i større grad knyttes til livsoppholdskostnader, noe som vil innebære en forenklet og mer forståelig beregning av egenandelen. En slik metode vil ifølge ekspertgruppen dreie bostøtten mot grupper som har lave inntekter i forhold til utgifter til livsopphold, særlig barnefamilier.

Forbrukerorganisasjonen Huseierne mener det er viktig for bostøtteordningens legitimitet at den er lett å forstå. Huseierne mener egenandelen bør ta utgangspunkt i kostnader til livsopphold. Vi støtter ekspertgruppens vurdering og anbefaling.

Dekningsgrad

Dekningsgraden er den delen av forskjellen mellom de godkjente boutgiftene og egenandelen som bostøtten dekker. Ekspertgruppens vurdering er at dekningsgradens størrelse på 73,7 prosent kan virke vilkårlig og bidra til at bostøtteordningen fremstår som unødvendig komplisert og vanskelig å forstå.

Huseierne støtter denne vurderingen.

Eie egen bolig

Regjeringen Støre sier i Hurdalsplattformen at den vil at flere skal få mulighet til å eie egen bolig. Målet om at flest mulig skal kunne eie sin egen bolig er en sentral del av den norske boligpolitikken. Men dagens bostøtteordning støtter ikke opp om den norske boligpolitikken mål om at flest mulig skal kunne eie sin egen bolig. Kun 13,5 prosent av husstandene som mottar bostøtte, eier boligen de bor i.

Ekspertgruppens vurderinger er at det er mye som tyder på at boligeffekten av bostøtten har blitt mindre med årene. Ekspertgruppen mener at etter reformen i 2009 bærer bostøtten stadig mer preg av å være en sosialpolitisk inntektssikringsordning for husstander med svært lave inntekter og høye boutgifter.

Ekspertgruppen vurderer det slik at dersom man ønsker at bostøtten i større grad skal stimulere til boligeie, kan det enten gjøres ved å øke fribeløpet slik at de som allerede eier en bolig kan beholde den, eller ved å sørge for at flere kan kjøpe egen bolig med startlån fra Husbanken. Ekspertgruppen mener det er krevende å gi gode anslag på totalkostnaden ved å øke bostøtten tilstrekkelig til at flere kan få startlån.

Ekspertgruppen skriver i sin anbefaling at: «Dersom man knytter bostøtten og startlånet bedre sammen, vil flere få muligheten til å eie bolig, og det vil bli bedre samspill mellom statens boligsosiale virkemidler. Det er lite overlapp mellom de to ordningene i dag, noe som indikerer at det vil være nødvendig med en relativt omfattende styrking av bostøtten for å få dette til. Alternativt må startlånsordningen endres, for eksempel ved en mer fleksibel praksis i kommunene og en mer målrettet bruk av kommunalt boligtilskudd i kombinasjon med startlån. For at bostøtten skal kunne bidra til at målgruppen bor i vesentlig bedre boliger enn i dag, enten gjennom å knytte bostøtten og startlånet sammen, eller gjennom å gjøre det mulig for mottakerne å flytte ut av trangboddhet, må ordningen gjøres betydelig mer generøs.»

Vi i Huseierne mener det er viktig at flest mulig skal eie sin egen bolig fordi eierskapet gir trygge rammer rundt livene våre og forsterker gode bomiljøer. Huseierne støtter det å knytte bostøtten og startlån bedre sammen, slik at flere får muligheten til å eie bolig.

Oslo, 29. august 2022

Med vennlig hilsen

Morten Andreas Meyer, generalsekretær /sign

Carsten Henrik Pihl, forbruker- og kommunikasjonssjef/sign